

ІННОВАЦІЙНІ ПІДХОДИ ДО МАГІСТЕРСЬКОЇ ПІДГОТОВКИ ПЕДАГОГІВ-МУЗИКАНТІВ ЯК УМОВА ІНТЕГРАЦІЇ В ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ОСВІТНІЙ ПРОСТІР

Алла РАСТРИГІНА (Кіровоград)

В статті розглянуто шляхи удосконалення магістерської підготовки студентів мистецького факультету з огляду на специфічні завдання мистецької освіти та особливості професії педагога-музиканта

В статье рассмотрены пути усовершенствования магистерской подготовки студентов факультета искусств в опоре на специфические задачи художественного образования и особенности профессии педагога-музыканта

Ключові слова: професійна підготовка студентів магістеріуму, інноваційні підходи, теоретико-методологічні засади, специфіка науково-художнього знання.

Постановка проблеми. Одним із нагальних завдань вищої педагогічної освіти є удосконалення організаційних основ освітньої діяльності й тим самим створення нового, сучасного освітнього простору, що відповідає викликам сьогодення. Реалізація міжнародних зобов'язань України щодо запровадження двоступеневої освітньої структури «бакалавр-магістр» актуалізує необхідність досліджень щодо удосконалення теоретико-методологічного та методичного змісту професійної підготовки майбутніх педагогів-музикантів на рівні магістратури, яка має дійсно відповідати міжнародним тенденціям оновлення, відображати динамізм сучасного соціокультурного життя й наближатись до європейських стандартів.

Вже не підлягає сумніву той факт, що сучасний педагог-музикант, випускник магістеріуму має володіти розвинутою здатністю до рефлексії, завдяки якій він набуває соціальної відповідальності й усвідомленості щодо власної професійної діяльності, досягати високого професіоналізму у володінні не тільки сучасними технологіями й професійними компетенціями, а й методологією та технологіями дослідницької діяльності в галузі мистецької освіти, яка має певні специфічні особливості.

Визначення інноваційних підходів щодо організації магістерської підготовки майбутніх фахівців у галузі мистецької освіти є *метою* даної статті.

Виклад основного матеріалу. Заявлене ще минулим міністром освіти запровадження зрозумілої на ринку праці ступеневої вищої освіти, що узгоджується з європейським форматом, все ще залишається декларацією. В той час як сьогодення потребує невідкладних заходів щодо удосконалення професійної підготовки магістрів, соціальний статус яких у вітчизняній вищій освіті так і залишився невизначеним, що

в значній мірі ускладнює затвердження адекватних навчальних планів, вимог до кваліфікаційних робіт на ступінь магістра тощо.

У документах, що визначають керівні засади Болонського процесу, підготовка магістрів розглядається як другий рівень у рамках трициклової системи підготовки фахівців з вищою освітою (бакалавр – магістр – доктор філософії), а після отримання випускником академічного наукового ступеня «магістр», надає можливості подальших досліджень для отримання докторського ступеня [1].

Маємо наголосити, що, незважаючи на превалюючий художній тип особистості, серед студентів мистецьких факультетів переважна кількість магістрантів дійсно мають на меті після закінчення магістратури продовжити навчання в аспірантурі. Багато хто з них вже під час роботи над магістерським дослідженням звертаються до наукових керівників з проханням допомогти їм визначитись з темою майбутньої кандидатської дисертації. Й саме тому інновації в сучасній мистецькій освіті мають бути спрямовані не тільки на застосування сучасних технологій, а й на удосконалення теоретико-методологічного та методичного змісту підготовки студентів магістратури до наукових досліджень в галузі мистецької освіти і виховання, що має певні специфічні особливості.

Як ми вже відмічали раніше [2], щодо загальної картини, то професійна підготовка студентів магістеріуму на мистецькому факультеті вже має ознаки чітко продуманої науково-пошукової системи, що забезпечується створенням інноваційного мистецького простору ВНЗ, спрямованого на розкриття творчого потенціалу особистості майбутнього фахівця-музиканта як в процесі його навчальної, так і наукової діяльності.

В основу виконання магістерських кваліфікаційних робіт покладено модель навчання дією (Р.Реванс), метою якої є подолання розриву між теорією (знання) та практикою (діяльність). В рамках цієї моделі майбутні магістри музичного мистецтва під керівництвом провідних фахівців кафедри працюють над реальними завданнями, вчать критично мислити, мають вибір щодо прийняття власних рішень й беруть відповідальність за них.

Наразі вже загалом не викликає занепокоєння методична оснащеність майбутнього фахівця, оскільки в мистецькому освітньому просторі ВНЗ створено відповідні педагогічні умови, завдяки яким студенти магістеріуму послідовно оволодівають понятійним апаратом й методами дослідження, усвідомлюючи необхідність опори на конкретну теорію чи концепцію у дослідженні тієї чи іншої проблеми з методики музичного виховання. Студенти-магістранти в цілому добре орієнтуються в емпіричних методах дослідження й, як правило, досить

пристойно організують педагогічне спостереження, анкетування, інтерв'ювання, педагогічний експеримент.

Набагато складніше мабутнім фахівцям, що роблять тільки перші кроки на шляху до наукового пошуку, вирізнити, порівняти й визначатись у різних теоретичних позиціях, виявити протиріччя в існуючих наукових підходах, віднайти в концепціях філософського чи загальнонаукового характеру ті положення, які можуть бути екстрапольовані в сферу музичної педагогіки.

Отже, з огляду на специфічні особливості музики як мистецтва і як предмета наукового пошуку, за нашим глибоким переконанням, основою наукових досліджень з педагогіки музичної освіти і виховання на рівні магістратури мають бути, перш за все теорії й концепції, що складають важливий аспект художнього знання. І саме науковці - музиканти мають навчити студентів магістеріуму в процесі їхньої пошукової діяльності поєднувати наукове й художнє, спираючись в своїх дослідженнях на природу музичного мистецтва.

Ми абсолютно погоджуємось з думкою Е.Абдуллина [3] про те, що в галузі мистецької освіти дуже важко провести грань між науковим і художнім, що, з одного боку, створює певні складності для педагога-музиканта – дослідника, а з другого – надає йому можливості пошуку власної особливої позиції у світі науки.

В науковому світі сьогодення відбуваються дуже важливі зрушення, щодо більш глибинного уявлення про сутність й характер загальнонаукового знання, складовими якого є інтуїція, підсвідомі мисленнєві процеси, значення контексту та ін. – тобто, всього того, що є важливими аспектами також і художнього знання, що особливо важливо для формування у майбутніх педагогів-музикантів здатності спиратися в своїх дослідженнях на природу музичного мистецтва.

Відтак, методологічними засадами наукового дослідження з музичної педагогіки вже на рівні магістерської дисертації (саме так, за європейською системою кваліфікуються дипломні роботи випускників магістеріуму), мають бути труди вітчизняних і зарубіжних філософів, дослідження яких пронизані естетикою, прагненням пізнати природу творчого процесу, природу мистецтва. До таких можна віднести теорію кругового мислення П. Флоренського, концепцію творчості М. Бердяєва, теорію діалога М. Бахтіна, вчення про домінанту О.Ухтомського та про філософію музики О. Лосєва.

Щодо теоретичних основ педагогіки музичної освіти, то ще з моменту виникнення інституції музично-педагогічної освіти, ціла плеяда музикантів-науковців розкривала й розкриває природу й специфіку науково-художнього знання і тут майбутнім науковцям є у кого повчитись. Це, перш за все, Е.Абдулін, А. Авдієвський, Б.Асаф'єв,

Л.Баренбойм, А.Болгарський, Д. Кабалевський, В. Медушевський, О. Мелік-Пашаєв, Є. Назайкінський, П. Ніколаєнко, О.Олексюк, Г.Орлов, Г.Падалка, В.Ражніков, О.Рудницька, Г.Ципін, О.Щолокова, Б. Яворський, а також великий загін науковців нинішнього покоління, що працюють у галузі мистецької освіти й утверджують її статус у світі науки.

Не менш важливим завданням сьогодні є реалізація інтегративної функції мистецької освіти в єдиному освітньому просторі Європи з метою об'єднання творчих зусиль педагогічної громади, діячів мистецтва і культури для забезпечення максимально ефективних умов професійного становлення майбутніх фахівців-музикантів на основі духовних, художньо-естетичних й професійних цінностей.

На рівні магістерської освіти ідеальними формами такої інтеграції мають бути студентські міжнародні та міжвузівські науково-практичні конференції, підготовка студентів магістеріуму до участі в стипендіальних програмах та в перегонах на отримання міжнародних і вітчизняних грантів, запрошення відомих у мистецькій галузі професорів для проведення лекцій та мастер-класів, презентація творчих проектів студентів тощо.

Висновок. Узагальнюючи вищезазначене, маємо констатувати, що удосконалення змісту й організації магістерської підготовки мабутьних педагогів-музикантів передбачає:

- надання можливості викладання для магістрантів мистецького факультету дисципліни «Методологія музично-педагогічних досліджень» за рахунок виокремлення годин з загальноуніверситетського курсу

- створення належних умови для підготовки найкращих студентів, що показали відмінні результати в науково-дослідній роботі для участі у міжнародних та вітчизняних студентських стипендіальних фондах за рахунок скорочення навчального навантаження провідним науковцям, що працюють з такими студентами.

- віділення коштів на проведення міжнародних та міжвузівських студентських науково-практичних конференцій з проблем мистецької освіти

- забезпечення фінансової підтримки у проведенні майстер-класів провідними фахівцями мистецького факультету на мистецьких факультетах інших ВНЗ та запрошення до нас відомих науковців – музикантів з інших навчальних закладів

Саме такий досвід дозволив би майбутнім магістрам музичного мистецтва не тільки осмислювати інноваційні процеси у вітчизняній мистецькій освіті та розуміти зарубіжний досвід, а й поступово усвідомлювати свою приналежність до когорта фахівців, які здатні бути

не тільки конкурентноспроможними на європейському ринку праці, а й рухати вітчизняну музично-педагогічну науку в європейський освітній простір.

БІБЛІОГРАФІЯ

1. Европейская система квалификаций [Электронный ресурс] режим доступа: <http://www.volsu.ru/rus/info/part5.doc>
2. Растригіна А.М. Дослідницька діяльність як складова фахової підготовки майбутнього педагога-музиканта // Наукові записки. – Випуск 99. – Серія: Педагогічні науки. – Кіровоград :РВВ КДПУ ім.В.Винниченка, 2011. – С. 29-34
3. Абдуллин Э.Б. Научные исследования в области педагогики музыкального образования: проблемы и пути совершенствования // Педагогическое образование и наука – № 5. – 2011 – С.4-10

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРА

Растригіна Алла Миколаївна – доктор педагогічних наук, професор, завідувача кафедрою вокально-хорових дисциплін і методики музичного виховання КДПУ ім. В. Винниченка

Коло наукових інтересів: оновлення вітчизняної музично-педагогічної освіти, система вищої мистецької освіти в країнах зарубіжжя, формування професійно-особистісних якостей сучасного фахівця-музиканта, використання інноваційних технологій в мистецькому освітньому просторі, впровадження педагогіки свободи в систему підготовки сучасного фахівця-музиканта.